

Výjazdové zasadnutie výboru Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV

Prešov, 17. – 18. október 2019

Peter ŠVORC

Na prvom pracovnom stretnutí novozvoleného výboru Slovenskej historickej spoločnosti (SHS) pri SAV, krátko po skončení jej 15. zjazdu, ktorý sa konal v Skalici 11. až 13. mája 2016, sa členovia výboru dohodli, že časť svojich zasadnutí uskutočnia mimo Historického ústavu SAV v Bratislave, kde sa tradične realizovali a realizujú pravidelné zasadnutia výboru. Inšpirovaní boli skúsenosťami Česko-slovenskej / Slovensko-českej komisie historikov, ktorá svoje zasadnutia realizuje vždy v inom univerzitnom meste na Slovensku (jarný termín) či v Čechách (jesenný termín) a spája ich s vedeckým podujatím venovaným zvolenej téme spoločných dejín. Takto sa komisia stretáva nielen s kolegami historikmi jednotlivých univerzitných pracovísk, ale aj so študentmi, ktorí na tej či onej univerzite študujú históriu.

Nový výbor SHS do plánu svojich zasadnutí zakomponoval dve výjazdové zasadnutia v každom kalendárnom roku svojho volebného obdobia, ktoré by sa mali realizovať na niektorej zo slovenských vysokých škôl. Súčasťou zasadnutí je stretnutie so študentmi histórie, predstavenie SHS a prednášky vybraných odborníkov na tie témy, o ktoré hostiteľské historické pracovisko prejaví záujem. Tie sú otvorené pre záujemcov nielen danej univerzity, ale aj ľudí mimo nej. Od roku 2016 mal výbor SHS viacero výjazdových zasadnutí. Spomeniem aspoň Katedru histórie na Filozofickej fakulte (FF) Katolíckej univerzity v Ružomberku, Katedru histórie na FF Uni-

Riaditeľ Inštitútu histórie doc. PaedDr. Patrik Derfiňák, PhD., víta na pôde FF PU výbor Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV v Bratislave. Zľava: PhDr. Rastislav Kožiak, PhD., predseda výboru SHS a prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., podpredseda výboru SHS

Predseda výboru SHS Rastislav Kožiak predstavuje Slovenskú historickú spoločnosť, jej históriu i aktuálnu činnosť

verzity Konštantína Filozofa v Nitre, Katedru histórie na FF Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katedru slovenských dejín na FF Komenského univerzity v Bratislave.

V dňoch 17. a 18. októbra 2019 sa uskutočnilo zasadnutie výboru SHS na pôde Inštitútu histórie FF Prešovskej univerzity v Prešove. Začalo sa 17. októbra v odpoľudňajších hodinách, a to najskôr stretnutím výboru s poslucháčmi histórie. Na ňom SHS, jej dejiny, poslanie a činnosť študentom predstavil predseda výboru PhDr. Rastislav Kožiak, PhD., a informáciami o Slovenskom národnom komitáte pri SHS ho doplnil prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., člen SNKH a podpredseda výboru SHS. Činnosť SHS poslucháčov zaujala, o čom svedčila aj bohatá diskusia, ktorá sa po prezentácii spoločnosti rozprúdila v priestoroch posluchárne. Prešovských študentov zaujalo nielen poslanie SHS, ale

PhDr. Eva Kowalská, DrSc., predsedníčka komisie pre udeľovanie Ceny SHS, vyhlasuje víťazov za rok 2018

*Mgr. Jozef Meliš, PhD., a Mgr. Mária Feješová, PhD., preberajú cenu za kolektív autorov v kategórii Edícia za knihu *Od Uhorského kráľovstva k ČSR. Dokumenty z fondov slovenských regionálnych archívov k udalostiam v rokoch 1918 – 1919**

Doc. PaedDr. Patrik Derfiňák, PhD., predstavuje členom výboru SHS Inštitút histórie FF PU a jeho činnosť

aj jej postoje k niektorým aktuálnym problémom, ktoré sa týkali slovenskej spoločnosti vo vzťahu k jej dejinám a k prítomnosti, ako napr. otázka migrácie, jej reálnej alebo len pomyslenej hrozby pre slovenskú spoločnosť a kresťanské spoločenstvo Európskej únie, čo sa stalo agendou mnohých politických strán na Slovensku najmä v tomto predvolebnom období. Dejiny ukazujú, že Európa, a stredná Európa tiež, boli v minulosti miestom, na ktoré prichádzali ľudia z iných krajín i kontinentov a na druhej strane aj miestom, odkiaľ Európania i Stredoeurópania odchádzali za prácou a lepšími životnými podmienkami.

V druhej časti stretnutia výbor SHS odovzdal **Cenu SHS pri SAV** autorom troch ocenených vedeckých, vedecko-popularizačných a edičných prác za rok 2018. Oceňovanie najlepších historických publikácií sa už stalo tradíciou. SHS ich udeľuje od roku 2011 a prvými nositeľmi tejto ceny sa stali *Martina Orosová a Henrieta Žažová* za prácu *Košická Citadela* (Bratislava 2011) v kategórii vedecká práca a *Daniel Hupko – Ivana Janáčková – Jozef Tihányi* za prácu *Koniec starých čias. Poslední Pálfiovci na hrade Červený Kameň 1848 – 1948* (Bratislava 2011) v kategórii populárno-vedecká práca.

Cenu SHS za rok 2018 si v Prešove prevzali v kategórii Vedecká monografia: **Daniel Hupko** (ed.). *Vo víre dejín. Dejiny Bratislavského múzea* (Bratislava: Múzeum mesta Bratislavy, 2018); v kategórii Vedecko-popularizačná literatúra dvojica autorov **Miloslav Čaplovič a Jana Zaťková** za prácu *Slovensko a Slováci vo víre prvej svetovej vojny* (Bratislava: Pro militaria historica, 2018) a v kategórii Edícia **kolektív autorov** za edíciu *Od Uhorského kráľovstva k ČSR. Dokumenty z fondov slovenských regionálnych archívov k udalostiam v rokoch 1918 – 1919* (Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Bratislave, 2018).

Cenu im odovzdali predseda výboru SHS Rastislav Kožiak a Peter Švorc. Predsedníčka hodnotiacej komisie SHS PhDr. Eva Kowalská, DrSc., vo svojom vystúpení vyzdvihla jednak všetky ocenené práce a jednak aj ostatné práce, ktoré boli nominované na udelenie Ceny SHS. Konštatovala rastúcu úroveň vedeckých i popularizačných výstupov, rovnako aj ich polygrafické spracovanie, ktoré dáva slovenským vedeckým i popularizačným prácam punc čitateľsky príťažlivých kníh. Na margo tretej kategórie – Edície, sa kriticky vyjadrila k prístupu kompetentných hodnotiacich miest Ministerstva školstva, tie taký typ publikácií, ako sú edície, označili ako najmenej bonitné publikácie, ktoré pri finančných dotáciách pre pracovisko majú takmer nulovú hodnotu. Pre kritické poznanie dejín majú práve edície veľký význam, keďže čitateľovi sprostredkujú originálne archívne dokumenty a nielen ich interpretáciu.

Tretia časť štvrtkového verejného zasadnutia výboru SHS mala charakter vedeckého seminára s názvom *Štatistika a demografia ako historický prameň*. Venovaná bola dvom prednáškam týkajúcim sa demografie, štatistiky, ale aj matrik a ich významu pre poznanie slovenských dejín. **Prof. PhDr. Mária Kohútová, CSc.**, mala prednášku s názvom *Demografia a štatistika. Pojmy a definície*, a **PhDr. Ján Golian, PhD.**, *Matriky ako historický prameň (a ich výpovedná hodnota)*.

V piatok 18. októbra sa v dopoludňajších hodinách uskutočnilo pracovné zasadnutie výboru SHS. Na úvod riaditeľ Inštitútu histórie FF PU **doc. PaedDr. Patrik Derfiňák, PhD.**, predstavil hostiteľské pracovisko, jeho štruktúru, vedecko-výskumné zameranie, pedagogickú i publikačnú činnosť členov prešovského historického pracoviska. Na výjazdových zasadnutiach výboru SHS sa stalo tradíciou, že sa hostiteľské pracoviská prezentujú pred kolegami z ostatných historických pracovísk, ktorí sú zastúpení vo výbore SHS. Vytvára sa tak priestor pre lepšie spoznanie činnosti jednotlivých historických katedier a inštitútov a tiež možnosť pre hľadanie styčných bodov pre spoluprácu vo vede, výskume i pedagogickej práci.

Výbor na svojom prešovskom zasadnutí venoval veľkú pozornosť príprave slovenskej účasti na *Svetovom kongrese historických vied*, ktorý sa uskutoční v roku 2020 v poľskej Poznani a na ktorý sa pripravuje informatívny *Sprievodca súčasnou slovenskou historiografiou*. Prerokoval aj prípravu prvého čísla elektronickej ročenky SHS s pracovným názvom *Fórum historikov* a tiež myšlienku pripraviť *Slovník osobností slovenskej historiografie*. Slovník takéhoto charakteru pripravujú slovenskí archivári, do ktorého postupne zahŕňajú osobnosti slovenskej archivistiky. Myšlienka *Slovníka osobností slovenskej historiografie* nie je nová. Už na začiatku 21. storočia začal na problematike dejín slovenskej historiografie, a to aj s knižným výstupom v podobe biografického slovníka slovenských historikov, pracovať tím vedený prof. PhDr. Michalom Otčenášom, CSc., z prešovskej katedry dejín. Projekt sa neukončil, lebo v roku 2009 jeho vedúci náhle zomrel.

Výjazdové zasadnutie výboru SHS v Prešove potvrdilo opodstatnenosť takéhoto typu zasadnutí, prispelo k propagácii SHS medzi vysokoškolskými študentmi odboru histórie, ale aj k poznaniu práce i postavenia prešovského historického pracoviska v slovenskej historickej obci.